

Handläggare
Marithe Eriksson
Telefon: 08-508 28 172**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2020-11-17 p. 12

Förslag till nya allmänna råd och ny vägledning om bassängbad

Remiss från Folkhälsomyndigheten, dnr 03017-2017

Förvaltningens förslag till beslut

1. Överlämna detta tjänsteutlåtande och bilaga 1 till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Anna Hadenius
FörvaltningschefMonika Gerdhem
Avdelningschef

Sammanfattning

Den tillsynsvägledning som idag tillämpas vid tillsyn av bassängbad är Folkhälsomyndighetens (FHM) allmänna råd om bassängbad: FoHMFS 2014:12, vilka ersatte Socialstyrelsens allmänna råd från 2004. FHM:s allmänna råd har samma innehåll som Socialstyrelsens allmänna råd från 2004. Som komplement till de allmänna råden tillämpas handboken Bassängbad: hälsorisker, regler och skötsel (2006), vilken togs fram som en kompletterande vägledning till Socialstyrelsens allmänna råd år 2006.

Nytt förslag till allmänna råd (AR) och vägledning har tagits fram av FHM och skickats på remiss till ett stort antal instanser, däribland miljöförvaltningen i Stockholms stad, med svarstid fram till den 30 oktober 2020. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har beviljats förlängd svarstid till den 3 december.

[Nivå 1]
[Nivå 2]

[Besöksadress]
[Postadress]
[Postnr] [Ort]
Telefon [Telefon]
Växel [Växel]
Fax [Fax]
e-postadress
[hemsida]

I huvudsak anser miljöförvaltningen att förslagen till nya AR och ny vägledning är bra. De är förtydligade och tar ett bättre helhetsgrepp om den egenkontroll som är nödvändig vid drift av bassängbad. Förslaget innehåller även en del skärpningar av de gamla råden.

I råden förtydligas bl.a. vad egenkontrollen bör innehålla och definitionen av bassängbad. Vissa oklarheter kvarstår dock kring vem som har tillsynsansvaret, Inspektionen för vård och omsorg eller kommunen, för anläggningar på sjukhus som nyttjas även av externa aktörer. Förvaltningen anser vidare att ytterligare skärpningar behövs gällande hygien, städning, riktvärden för badvattenkvalitet, rutiner för kontroll av funktion på vattencirkulation och luftutbyteseffektivitet, ökad tydlighet kring provtagning samt ökad tydlighet kring tekniska krav på små bassängbad såsom bubbelpooler. I några avseenden har förvaltningen också en annan uppfattning än FHM, till exempel anser miljöförvaltningen att det ska vara krav på utrustning för kontinuerlig övervakning av mätparametrar i vattnet.

Bakgrund

Den nuvarande tillsynsvägledningen, Folkhälsomyndighetens allmänna råd (FoHMFS 2014:12) om bassängbad, publicerades i nuvarande utformning av Socialstyrelsen år 2004. En kompletterande vägledning till de allmänna råden om bassängbad är handboken "Bassängbad, hälsorisker, regler och skötsel", publicerad 2006.

Badbranschen har förändrats under de senaste decennierna, vilket medfört ändrade hälsorisker för de badande. Det har blivit vanligare med äventyrsbad och spabad, vilka innebär en ökad belastning på badvattnet och luften i form av föroreningar. I FHM:s enkäter till miljö- och hälsoskyddsnämnderna har det framkommit önskemål om en reviderad tillsynsvägledning.

Utifrån ovanstående och en genomgång av det aktuella kunskapsläget har FHM därför bedömt att de allmänna råden (FoHMFS 2014:12) om bassängbad med tillhörande vägledning i handboken "Bassängbad – hälsorisker, regler och skötsel" behöver revideras.

Sedan 2017 har FHM med hjälp av underlag från experter samt en referensgrupp arbetat med att ta fram förslag till nya allmänna råd och ny vägledning. Representanter från miljöförvaltningen, avdelningen hälsoskydd, har deltagit i referensgruppens arbete och kunnat lämna synpunkter under arbetets gång.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Det som skiljer förslaget till nya AR och vägledning från de gamla är framförallt ett vidare perspektiv på egenkontroll för bassängbad. Medan det äldre rådet huvudsakligen fokuserade på badvattenkvalitet lyfts i de nya råden också frågor om hygien, städning och övervakning av luftkvalitet. Kunskapsunderlagen till den nya vägledningen innebär att mer och bättre vägledning kan ges avseende ett bredare område än tidigare. Förvaltningen anser emellertid att ytterligare skärpningar behöver göras i AR och vägledningen och att AR på ett tydligare sätt behöver ange en samlad målbild om hygieniskt säkra badhus, rent badvatten (både mikrobiologiskt och kemiskt säkert) och bra luftkvalitet. Detta går att uppnå med god egenkontroll och teknik.

Förvaltningens viktigaste synpunkter sammanfattas nedan. De detaljerade synpunkterna finns i svarsfilen, bilaga 1.

Samlad målbild om hygieniskt säkra badhus, rent badvatten och bra luftkvalitet

En kompletterande skrivning om den samlade målbilden för ett bassängbad föreslås i inledningen till vägledningen. ”Ett bassängbad ska vara en hygieniskt säker anläggning där badvattnet och luften har god kvalitet. Detta blir resultatet av bra teknik och god egenkontroll där också stor vikt läggs vid förebyggande arbete såsom tillräckliga städ- och hygienrutiner.”

Med en tydlig målbild blir det sedan lättare att formulera tydliga skrivningar avseende olika delområden som ska relatera till den målbilden.

Nya badanläggningar

Förslaget till AR och vägledning saknar ett separat avsnitt om nya anläggningar och frågor som behöver beaktas i samband med planering och byggande av sådana. Miljöförvaltningens anser att följande frågor behöver tas upp i vägledningen:

I avsnittet om reningsanläggningen (s. 23) behöver det anges en lägsta norm för effektiv omblandning i bassängen samt att detta kan behöva kontrolleras med lämpliga intervall och alltid vid uppstart av nya bassängbad. Följande text bör läggas till. ”Ett infärgningsprov som visar att kloret når ut i alla delar av bassängen ska genomföras, helst innan anläggningen tas i bruk. Infärgning utförs enligt beskrivning i SS 15288. Det får maximalt ta 15 minuter att infärga hela vattenmassan i en bassäng.”

Tekniska grundkrav för bassängbad behöver anges, till exempel att bassängbad bör vara utrustade med automatiserad styr- och reglerutrustning för kontinuerlig övervakning av desinfektionsmedlets halt och effekt. Varje bassäng bör även förses med separat flödesmätare.

När ett nytt badhus byggs, eller om befintlig anläggning byggs om och utökas, bör kontroll utföras av att luftutbyteseffektiviteten är tillräcklig i vistelsezonen. Detta kan exempelvis göras enligt Nordtestmetod NT VVS 047 (Godkänd 1985-11) där luftens "lokala medelålder" kan bestämmas. Luftutbyteseffektivitet är ett mått som anger hur effektivt luften byts ut i ett ventilerat utrymme. Övriga viktiga aspekter gäller till exempel att badet byggs med genomtänkt logistik, med utformningar som är lättstädade och tåliga, att golvlutningar och brunnar utformas omsorgsfullt samt att badet byggs för goda akustiska förhållanden för bland annat ökad säkerhet.

Det bör vara självklart att standardiserade metoder för kontroll av både vattencirkulationen och ventilationens effektivitet aktualiseras i samband med att nya badanläggningar byggs.

Egenkontroll ventilation

Det är positivt att FHM tar upp i nya AR och vägledningen att egenkontroll ska finnas för övervakning av god luftkvalitet. Miljöförvaltningen vill här betona att det hittills helt saknats vägledning för vilka krav som ska ställas på ventilationen vid ett bassängbad. Miljöförvaltningen och Bassängnätverket inom miljösamverkan Stockholms län har tidigare lyft denna fråga vid flera tillfällen till Folkhälsomyndigheten och Boverket.

Ventilationen i en simhall är komplicerad och handlar både om flöden, omsättning, återluft samt att luftväxlingen är bra i vistelsezonen. Det behövs vägledning om detta. Det är miljöförvaltningens synpunkt att enbart ett riktvärde för trikloraminer i luft inte är tillräckligt och inte heller är rätt parameter att göra kontroll mot i samband med nybyggnad av bad. Det är däremot en bra parameter för uppföljningen vid befintliga bad när problem uppstår.

Övervakning vattenkvalitet

Det nya förslaget i AR kring övervakning av desinfektionsmedlets effekt, är en försämring jämfört med nuvarande råd. I nuvarande råd betonas "*kontinuerliga mätningar av vattenkvaliteten*" inom ramen för egenkontrollen. Den nya skrivningen i AR innebär att rekommendationen om "*kontinuerliga mätningar av vattenkvaliteten*" inom egenkontrollen lyfts bort. Detta är olämpligt.

Miljöförvaltningen anser att definitionen av *kontinuerliga mätningar av vattenkvaliteten* innebär att övervakning av vattenparametrar och dosering av desinfektionsmedel och pH-justering utförs med automatiserad teknik som mäter den momentana belastningen i en bassäng. Det är endast med automatiserad övervakning av vattenparametrar och automatiserad dosering som det är möjligt att klara de samtidiga målen om ett bassängvatten med både hög säkerhet ur mikrobiell synpunkt och med låg bildning av kemiska föroreningar. Automatisk reglerutrustning bör alltså vara ett krav. Utöver detta behöver vägledningen rekommendera att varje bassäng utrustas med flödesmätare. Utan uppgift om flöde försvåras kontrollen av att badbelastningen inte blir för hög.

I referensguppssarbetet har miljöförvaltningen till exempel lyft att nya AR och vägledningen ska betona vikten av kontinuerlig övervakning av redoxpotentialen för att klara ovanstående mål.

Riktvärden vattenkvalitet

Miljöförvaltningen är huvudsakligen positiv till FHM:s förslag till riktvärden för övervakning av vattenkvaliteten. Det är mycket bra att ett riktvärde för THM (trihalometaner) läggs in som en parameter för övervakning.

FHM ändrar däremot inte accepterat intervall för pH-värde, utan behåller nuvarande intervall 7,2 – 7,6. Miljöförvaltningen anser att accepterat intervall ska ändras till 6,8 – 7,6. Detta underlättar styrning mot hög mikrobiell säkerhet med samtidig minskad klortillsats eftersom desinfektionsmedlet verkar mycket mer effektivt vid lägre pH. Styrning mot lägre värden inom pH-intervallet gör det enklare att uppnå de samtidiga målen om hög mikrobiell säkerhet och kemisk säkerhet. Vid högre klorering bildas större mängder med kemiska nedbrytningsprodukter.

FHM föreslår att värdet på turbiditet efter filter tas bort.

Miljöförvaltningen kan instämma med att dagens tabell i AR har varit förvirrande och att nuvarande förslag kanske är rätt väg att gå.

Däremot bör vägledningen betona vikten av att turbiditet ska kunna kontrolleras direkt efter varje filter i händelse av att problem uppstår och att en särskild teknisk undersökning behövs på filteranläggningen. Det nuvarande värdet 0,2 eller ett skärpt värde bör behållas som lägstanivå för filtreringsgrad efter filter. Denna fråga bör kunna hanteras i vägledningen.

Rutiner för vattenprovtagning

I nya AR föreslås att ”lämpliga intervall för provtagning bör övervägas i varje enskilt fall utifrån typ av bassäng, anläggningens storlek, badbelastning, de tekniska systemens effektivitet och vilken målgrupp som badar.”

Detta står i kontrast till dagens skrivning där en mer fast rekommendation om lägsta provtagningsintervall anges. Miljöförvaltningen motsätter sig den nya skrivningen ovan. Med tanke på att det i de flesta fall inte går att motivera ett lägre intervall än månatlig provtagning, är denna formulering tveksam.

Formuleringen kan medföra att de lokala tillsynsmyndigheterna får en svårare och tyngre arbetsuppgift och riskerar möta ett större motstånd från verksamhetsutövare.

De sista meningarna i sista stycket på sidan 35 i vägledningen förstärker miljöförvaltningen farhågor om detta då skrivningen är: ”För en liten badanläggning med en väl fungerande reningsanläggning och god daglig övervakning kan det vara acceptabelt att minska frekvensen”.

Miljöförvaltningens erfarenhet i tillsynen är att det vid mindre anläggningar – det handlar oftast om högtempererade bubbelpooler – inte är lämpligt med sänkt frekvens för provtagningen. Vägledning om lägsta godtagbara provtagningsfrekvens bör ges.

Miljöförvaltningen framför i remissbilagan att det ska skrivas in att lämpligt intervall för provtagning av odlingsbara bakterier och *Pseudomonas aeruginosa* i utebassänger och plaskdammar i parker är var fjortonde dag.

Små anläggningar

Enligt 38 § p. 2 förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH) är bassängbad för allmänheten eller som på annat sätt används av många människor anmälningspliktiga. I

vägledningen (s. 18) anges exempel på vilka bassängbad som inte ska omfattas av anmälningsplikt. Miljöförvaltningen anser att det behövs ett förtydligande om vad som avses med ”många människor”. Begreppet ”många människor” behöver ställas i relation till bassängens tekniska kapacitet att klara badbelastningen. Om en bubbelpool har kapacitet för 4 badande i timmen och nyttjas av 4 personer, är det enligt miljöförvaltningens bedömning att anse som många. Detta behöver förtydligas för att inte riskera att mindre anläggningar, t.ex. på arbetsplatser och i bostadsrättsföreningar inte anmäls. Det får inte riskeras att en bubbelpool installeras i sådana miljöer som nyttjas av flera samtidigt, men endast har kapacitet för en halv person i timmen vilket i regel är fallet för så kallade ”hemma-jaccuzzis”. Tyvärr har miljöförvaltningen återkommande problem inom tillsynen med denna fråga.

Anläggningar som finns inom sjukvården

FHM uttalar i vägledningen att FHM:s tolkning är att miljö- och hälsoskyddsnämnden inte har tillsynsansvar för bassängbad som enbart används inom hälso- och sjukvården, till exempel för behandling och rehabilitering. Dessa bad kan därmed inte anses vara anmälningspliktiga enligt 38 § FMH. IVO har tillsynsansvar för dessa bad enligt patientsäkerhetslagen (2010:659). Det finns dock en otydlighet när det gäller tillsynsansvaret för bassängbad på sjukhus som hyrs ut till externa aktörer. Olika besked har lämnats historiskt från vägledande myndigheter i denna fråga. År 2013 utkom Socialstyrelses med ett klargörande av kommunernas myndighetsutövning i ”Ansvarsfördelning för tillsyn av vårdlokaler”. I denna tydliggjordes att kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder har rätt att tillsyna badanläggningar på vårdinrättningar och sjukhus. Något annat besked har inte lämnats kring detta sedan dess.

Hygien

I föreslagna AR ger Folkhälsomyndigheten vägledning i hygienfrågor. Där anges bl.a. att verksamhetsutövarna ska ha fastställda hygienrutiner som innebär att badgäster ska duscha med schampo och tvål och utan badkläder innan bad i bassängen. Förvaltningen anser att detta är mycket positivt eftersom smutsiga badgäster är den enskilt största föroreningskällan till badvattnet.

Miljöförvaltningen föreslår att ytterligare förtydliganden avseende hygien skrivs in i AR;

- Att inte bada med öppna sår på kroppen
- Att bastubad ska ske utan badkläder och sittande på handduk

I Stockholms stad har miljöförvaltningen stora problem med att få verksamhetsutövarna att införa tillräckligt strikta regler kring bastubad och vädjar därför om tydligare stöd. Gärna också med motivering och underlag kring varför badkläderna ska lämnas utanför bastun. Till exempel att om bastubad sker med badkläder och badgästen går med dem direkt till bassängen bidrar detta till stor föroreningsbelastning. Att sitta på lavar i bastu utan handduk medför snabb försmutsning av dessa.

Städning

På s 31 i vägledningen anges att ”Ofta krävs daglig rengöring...” Detta bör ändras och förtydligas till ”Daglig rengöring krävs på ytor där människor rör sig dagligen.” Med rengöring avses inte endast avspolning av ytor, utan det krävs rengöring med mekaniska metoder och rengöringsmedel för ett godtagbart resultat.

Miljöförvaltningens erfarenhet från tillsyn är att det är behövt med desinficering av större ytor i en badanläggning. Den skrivning som nu finns i vägledningen om att desinficering av större ytor i en badanläggning inte är behövt är enligt förvaltningens uppfattning inte väl underbyggd. Trots dagliga rutiner för rengöring av ytor har badanläggningarna problem med att upprätthålla tillräcklig renhet och återkommande desinficering har visat sig nödvändig. Miljöförvaltningens alternativa förslag till skrivning är:

”Att rutinmässigt använda rengöringsmedel tillsammans med mekaniska metoder är normalt inte tillräckligt för att upprätthålla en god hygien. Desinficering bör utföras återkommande av samtliga ytor där badgäster går, sitter eller ligger. Ytorna behöver vara väl rengjorda för att tillförsäkra att desinfektionsmedlen ger god effekt.”

Utöver detta saknas helt anvisning för desinficering av ”tagytor”, d.v.s. handtag, ledstänger, kranar etc. För att minska risken för smittspridning bör en badanläggning ha rutiner för att regelbundet desinficera tagytor.

För städkemikalier görs nu endast en hänvisning till produktvalsprincipen i 2 kap miljöbalken. Det är inte fel men förvaltningen anser att det är otillräckligt. Som vägledning för val av rengöringsmedel för badanläggningar behövs en del tillägg, till exempel att de rengöringsmedel (och städmetoder) som väljs ska

vara effektiva för rengöring av ytor i en badanläggning utan att riskera negativ påverkan på badvattnet eller orsaka skada på ytorna.

SLUT

Bilagor

Bilaga 1 Remissvar svarsfil tabell

Bilaga 2 Missiv remissbeslut FHM 2020-09-09

Bilaga 3 Sändlista

Bilaga 4 Nya AR Bassängbad HSLF 2020_xx

Bilaga 5 Jämförelsetabell AR Bassängbad

Bilaga 6 Vägledning om bassängbad

Bilaga 7 Konsekvensutredning inför revidering av AR Bassängbad